

Studiu privind impactul pandemiei de COVID-19 asupra firmelor din județul Arad

Conf. univ. dr. Delia DAVID^a, prof. univ. dr. Lucian CERNUȘCA^b

^a Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

^b Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad

Abstract

Addressing the COVID-19 pandemic has been a challenge for all companies, regardless of their size or location. In this paper, the authors propose the following research objectives: identifying the impact of the COVID-19 pandemic on accounting firms in Arad County, respectively on their clients, evaluating the way companies managed the impact of the pandemic on their activity, as well as the relationship that these companies have with the Romanian authorities and CECCAR. In order to achieve these objectives, the authors used a descriptive, cross-sectional research, applying a questionnaire addressed to accounting companies in Arad County.

Key terms: pandemic, impact identification, impact management, accounting firms, Romanian authorities, CECCAR

Termeni-cheie: pandemie, identificarea impactului, gestionarea impactului, firme de contabilitate, autorități române, CECCAR

Clasificare JEL: M41, M49, H12

To cite this article: Delia David, Lucian Cernușca, *Studiu privind impactul pandemiei de COVID-19 asupra firmelor din județul Arad*, *CECCAR Business Review*, N° 12/2020, pp. 3-11, DOI: <http://dx.doi.org/10.37945/cbr.2020.12.01>

➔ Introducere

Efectele pandemiei de COVID-19 se resimt nu numai la nivel național, ci și la nivel global, din cauza interdependenței dintre economiile naționale, organismele de conducere ale statelor lumii încercând să implementeze o serie de măsuri de salvare a firmelor grav afectate astfel încât să evite generarea unor crize pe termen mediu și lung.

Într-un timp foarte scurt de la declanșarea pandemiei, societățile din România au acuzat probleme majore legate de desfășurarea activității, dar și alegeri dificile în ceea ce privește păstrarea angajaților în firmă, trimiterea acestora în șomaj tehnic sau concedierea lor. Desigur că există și companii care au prosperat în această perioadă, dar, din păcate, studiile efectuate până în prezent arată că numărul celor afectate în sens negativ este semnificativ mai mare.

În această perioadă aflată sub incidența efectelor pandemiei de COVID-19, Guvernul României a venit în sprijinul mediului de afaceri afectat de criză instituind o serie de măsuri economice și fiscale.

De asemenea, un rol important îl au profesioniștii contabili, ei fiind nevoiți să se implice mai mult decât au făcut-o înainte, prin analizarea atentă a situației clienților lor și oferirea de soluții viabile pentru continuarea activității, chiar dacă într-un alt ritm.

În contextul celor prezentate mai sus, atenția autorilor se îndreaptă spre analizarea impactului pandemiei de COVID-19 asupra firmelor de contabilitate din județul Arad, precum și asupra activității clienților acestora. Obiectivele studiului urmăresc:

- *identificarea impactului pandemiei de COVID-19 asupra firmelor de contabilitate din județul Arad și asupra clienților acestora;*
- *cum a fost gestionată activitatea firmelor de contabilitate din județul Arad și a clienților lor în perioada pandemiei;*
- *care a fost relația firmelor de contabilitate din județul Arad cu autoritățile statului român și cu CECCAR în perioada pandemiei.*

➔ **Revizuirea literaturii de specialitate**

Societățile românești se află sub incidența efectelor pandemiei de COVID-19 și astfel sunt obligate să găsească soluții pentru a depăși acest impas. Situația de criză din prezent a dezvăluit capacitatea de a înfrunta efectele negative și de a găsi soluții inovative pentru continuarea activității, chiar dacă într-un alt ritm. Prin urmare, managerii și instituțiile guvernamentale trebuie să colaboreze pentru a reporni economiile, rolul profesioniștilor contabili în raportarea schimbărilor și ajustărilor intervenite în activitatea entităților fiind unul însemnat (Calu & Nichita, 2020, p. 19).

Întreaga atenție a membrilor CECCAR este îndreptată în această perioadă spre susținerea eforturilor clienților de a rezista presiunii economice la care sunt supuși sub incidența efectelor pandemiei de COVID-19. În acest context, profesioniștii contabili trebuie să asigure consultanță pentru încurajarea investițiilor, să găsească surse de finanțare alternative pentru proiectele de investiții și să apeleze la noile tehnologii, pentru a obține cote tot mai înalte de eficiență economică și socială.

Profesioniștii contabili membri ai CECCAR, conștienți de rolul lor de consilieri de încredere ai antreprenorilor, sunt în prima linie în lupta cu efectele economice ale pandemiei de COVID-19, pentru identificarea soluțiilor viabile de vindecare rapidă a afacerilor clienților lor. În acest context, CECCAR a lansat ghidul *Coronavirus – implicații pentru business. Profesionistul contabil, consilier în afaceri*, venind cu câteva propuneri pe care profesioniștii contabili ar putea să le sugereze mediului de afaceri pentru a depăși cu bine această perioadă dificilă. IMM-urile aflate în dificultate au nevoie de îndrumări din partea contabililor pentru a traversa criza generată de pandemie.

Fiind pe deplin convingși de necesitatea ca profesioniștii contabili membri ai CECCAR și mediul de afaceri să fie în permanență informați cu privire la toate facilitățile fiscale puse la dispoziție de Ministerul Finanțelor Publice și de Agenția Națională de Administrare Fiscală, Popa și Ciobanu (2020) dezbat o serie de problematice legate de măsurile fiscale adoptate în contextul crizei generate de pandemia de coronavirus. Astfel, autorii aduc în discuție o serie de măsuri fiscale care vin în sprijinul societăților plătitoare de impozit pe profit/pe veniturile microîntreprinderilor, precum și al societăților plătitoare de impozit specific unor activități. De asemenea, aceștia evidențiază măsurile dedicate angajatorilor și persoanelor fizice în materie de TVA, impozite și taxe locale, precum și în domeniul procedurii fiscale.

Pandemia creează probleme pentru societățile românești, inclusiv în ceea ce privește raporturile de muncă. Dimitriu și Păun (2020) aduc în discuție opțiunile firmelor referitoare la gestionarea forței de muncă în contextul actual al pandemiei. În cazul companiilor care își continuă activitatea, există posibilitatea desfășurării activității la distanță, ce poate fi organizată sub forma muncii la domiciliu sau a telemuncii. Legislația actuală instituită pe perioada pandemiei vine în sprijinul societăților care își întrerup sau își reduc activitatea.

Vulpoi (2020a; 2020b) prezintă o serie de clarificări în ceea ce privește măsurile de protecție socială adoptate pe perioada stării de urgență prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 30/2020 pentru modificarea și completarea unor acte normative, precum și pentru stabilirea unor măsuri în domeniul protecției sociale în contextul situației epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2 și prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 33/2020 privind unele măsuri fiscale și modificarea unor acte normative, legate de subvenționarea șomajului tehnic, plata indemnizației din bugetul asigurărilor pentru șomaj pe baza declarației pe propria răspundere, cuantumul indemnizației și alte precizări.

Pentru angajatorii care caută modalități de a reduce costurile salariale pe perioada în care cererea și producția stagnează, Păunescu (2020, p. 3) prezintă „câteva variante disponibile care iau în considerare facilitățile fiscale introduse prin legislație, analizate în ceea ce privește costurile implicate, riscurile la care se expun angajatorii, precum și neclaritățile legislative existente la acest moment”. În accepțiunea sa, „identificarea soluțiilor optime care să le permită supraviețuirea în această perioadă și redresarea rapidă, mizarea pe un parteneriat cu salariații, aflați în aceeași situație ca angajatorii lor, și aplicarea cu bună-credință a prevederilor legislative menite să îi ajute pe cei afectați de criza provocată de coronavirus trebuie să fie răspunsul antreprenorilor la situația actuală, în așteptarea unei perioade în care viața, inclusiv cea economică, va intra în normal” (p. 12).

Potrivit lui Bâtcă-Dumitru și Irimescu (2020, p. 12), „contabilitatea are rolul ei vital în derularea acesteia, prin oferirea de informații actuale și esențiale în aprecierea performanței și luarea de decizii, iar expertul contabil este consilierul principal al afacerii în momentele de criză”.

➤ Metodologia cercetării

Obiectivul principal al studiului nostru este acela de a analiza impactul pandemiei de COVID-19 asupra firmelor de contabilitate din județul Arad, precum și asupra activității clienților lor. Cercetarea este una descriptivă de tip transversal, metoda de cercetare folosită fiind ancheta (sondajul), iar instrumentul cercetării, chestionarul.

În acest scop am conceput un chestionar astfel încât să răspundă cerințelor temei de cercetare propuse. Acesta este structurat în patru categorii de întrebări, astfel:

- întrebări generale, care cuprind informații legate de profilul firmelor respondente: nivelul cifrei de afaceri, obiectul de activitate, obiectul de activitate al clienților, implicarea în proiecte finanțate din fonduri europene;
- întrebări referitoare la percepția respondenților privind impactul pandemiei de COVID-19 asupra activității atât a propriilor firme, cât și a clienților acestora;
- întrebări cu privire la gestionarea activității societăților sub incidența pandemiei: măsurile adoptate de firmele respondente și cele propuse clienților pentru a depăși criza actuală;
- întrebări referitoare la relația firmelor respondente cu autoritățile statului român și cu CECCAR în legătură cu suportul informațional solicitat de ele în perioada pandemiei.

Chestionarul a fost completat de 150 de profesioniști contabili (experți contabili și contabili autorizați) membri ai Filialei CECCAR Arad, în perioada iunie-august 2020.

➤ Rezultate și discuții

În vederea atingerii obiectivului principal al studiului nostru, am urmărit răspunsurile privitoare la aspectele menționate mai jos. Graficele generate reprezintă rezultatele obținute în urma implementării chestionarului.

Întrebările pe baza cărora s-au analizat obiectivele sunt următoarele:

■ Informații privind firmele respondente

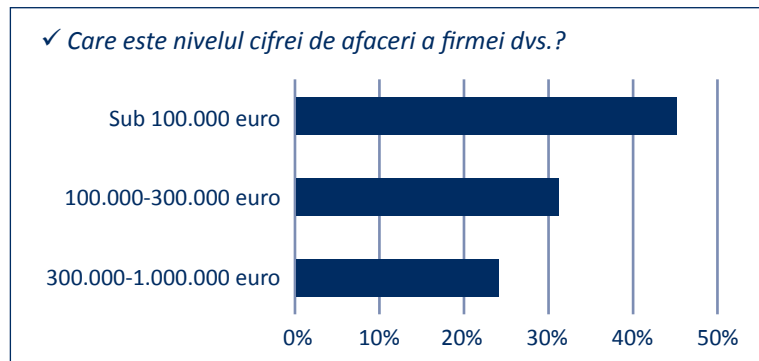

Figura 1. Nivelul cifrei de afaceri a firmelor respondente

Nivelul cifrei de afaceri a firmelor respondente, conform graficului de mai sus, este următorul: sub 100.000 de euro – 45%, între 100.000 și 300.000 de euro – 31% și între 300.000 și 1.000.000 de euro – 24%.

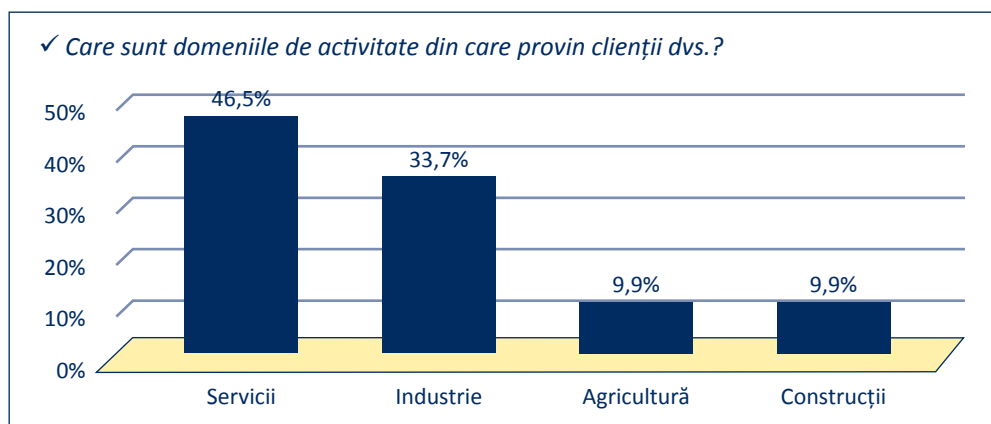

Figura 2. Domeniul de activitate al clienților

Domeniile de activitate din care provin clienții firmelor respondente sunt reprezentate de servicii – 46,5%, industrie – 33,7%, construcții – 9,9% și agricultură – 9,9%.

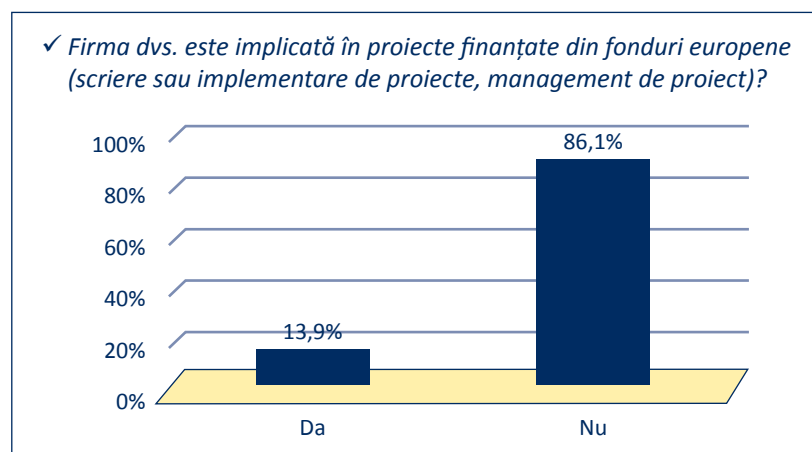

Figura 3. Gradul de implicare în proiecte finanțate din fonduri europene

Referitor la implicarea firmelor respondente în proiecte finanțate din fonduri europene, putem observa că doar 13,9% dintre ele desfășoară această activitate, restul de 86,1% răspunzând negativ la întrebarea adresată.

■ Impactul pandemiei de COVID-19 asupra firmelor din județul Arad

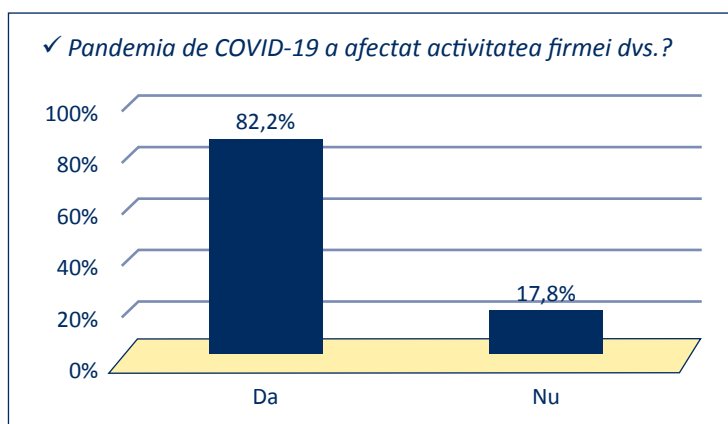

Figura 4. Impactul pandemiei de COVID-19 asupra activității firmelor respondente

Referitor la impactul pandemiei de COVID-19 asupra activității firmelor respondente, din răspunsurile primite rezultă că 82,2% dintre ele sunt afectate de criza generată de virusul SARS-CoV-2, în timp ce pentru 17,8% aceasta nu s-a făcut simțită.

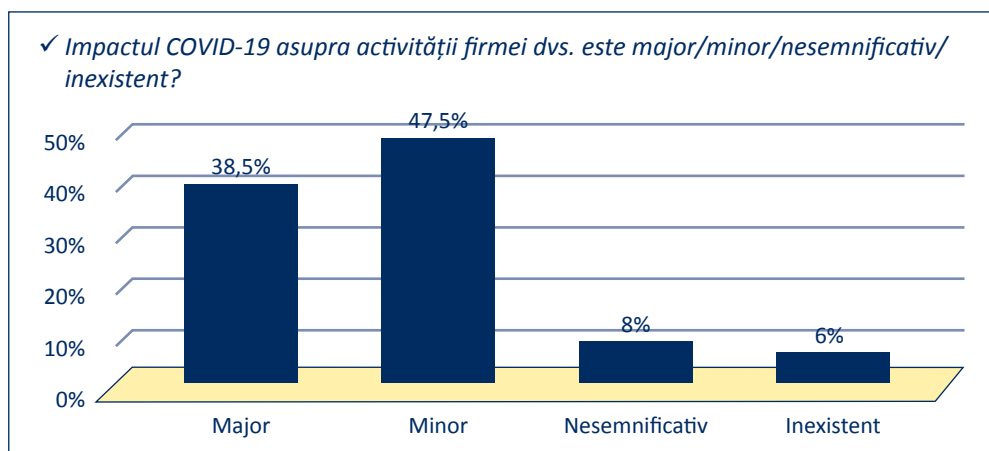

Figura 5. Nivelul impactului pandemiei de COVID-19 asupra activității firmelor

Cu privire la nivelul impactului pandemiei asupra activității firmelor respondente, 47,5% au răspuns că acesta este minor, pentru 38,5% este major, 8% consideră că este nesemnificativ și pentru doar 6% el este inexistent.

Potrivit Figurii 6, referitor la nivelul impactului pandemiei asupra activității clienților firmelor participante la studiu, 78,2% semnalează că acesta este major, pentru 17,8% este minor, 3% îl consideră nesemnificativ și 1%, inexistent.

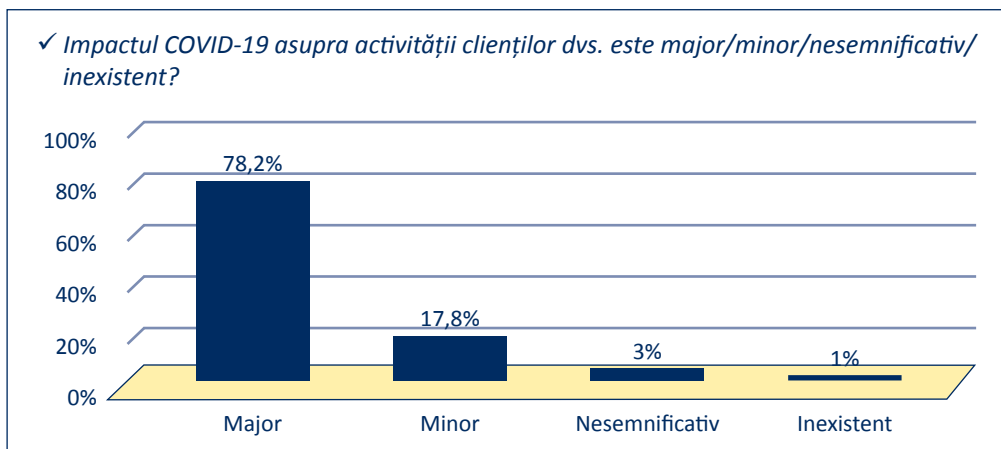

Figura 6. Nivelul impactului pandemiei de COVID-19 asupra activității clienților

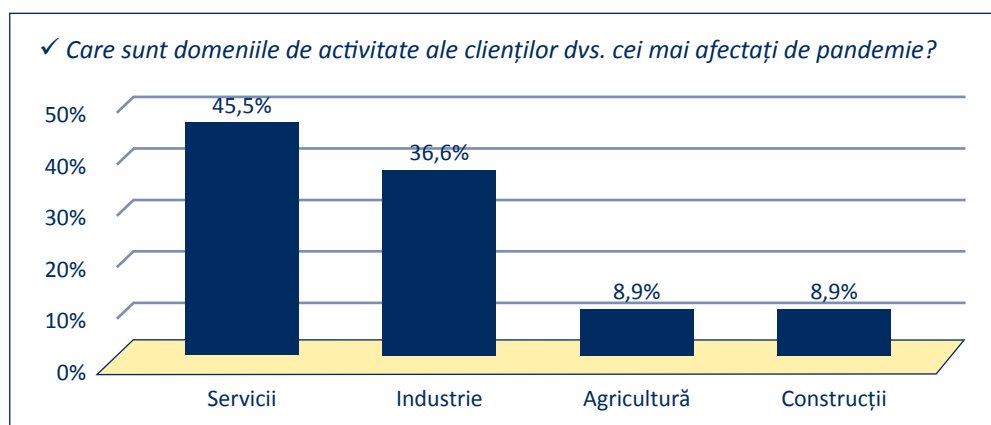

Figura 7. Domeniile de activitate ale clienților cei mai afectați de pandemia de COVID-19

Putem observa din răspunsurile primite că cei mai afectați clienți sunt cei din domeniile servicii – 45,5% și industrie – 36,6%. Firmele din agricultură și construcții afectate dețin câte 8,9% din total.

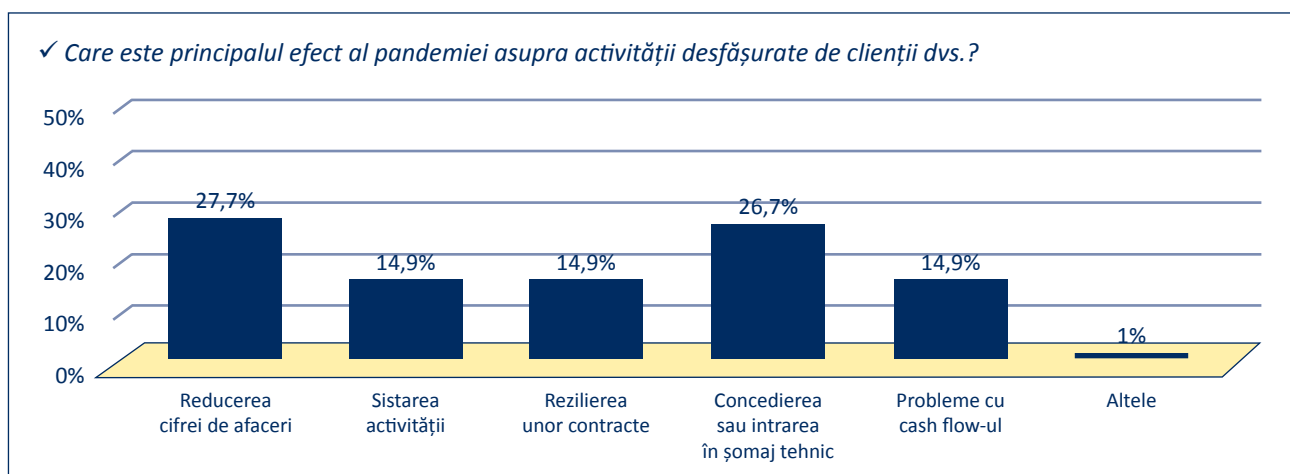

Figura 8. Principalul efect al pandemiei de COVID-19 asupra activității clienților

Printre efectele generate de pandemie asupra activității desfășurate de clienții firmelor respondente se numără reducerea cifrei de afaceri – 27,7%, concedierea sau intrarea în șomaj tehnic – 26,7%, rezilierea unor contracte, probleme cu cash flow-ul și sistarea activității – 14,9% fiecare. 1% dintre cei chestionați se referă la alte efecte decât cele menționate în chestionar.

■ Gestionarea activității firmelor din județul Arad sub incidența pandemiei de COVID-19

✓ *Care sunt principalele măsuri adoptate în cazul firmei dvs. pentru a depăși criza generată de pandemie?*

Cele mai reprezentative răspunsuri la această întrebare se referă la amânarea încasării facturilor, șomajul tehnic, scrierea unor programe de investiții din fonduri UE, reducerea cheltuielilor, găsirea de noi clienți, scăderea prețului serviciilor.

✓ *Care sunt principalele măsuri propuse clienților dvs. pentru a depăși criza generată de COVID-19?*

Răspunsurile includ concedierea unor angajați, șomajul tehnic, reducerea costurilor, scrierea și depunerea unor proiecte în vederea obținerii de fonduri nerambursabile, solicitarea de credite pentru IMM-uri, distanțarea socială, reorganizarea spațiului de lucru, desfășurarea activității în ture.

✓ *Care sunt principalele măsuri implementate de dvs. în cadrul firmei pentru reluarea activității în condiții de siguranță?*

Folosirea măștilor de protecție, distanțarea socială, reorganizarea spațiului de lucru, utilizarea dezinfectanților, lucrul în ture, desfășurarea activității de acasă sunt răspunsurile principale la întrebarea adresată.

■ Relația firmelor de contabilitate din județul Arad cu autoritățile și cu CECCAR în perioada pandemiei de COVID-19

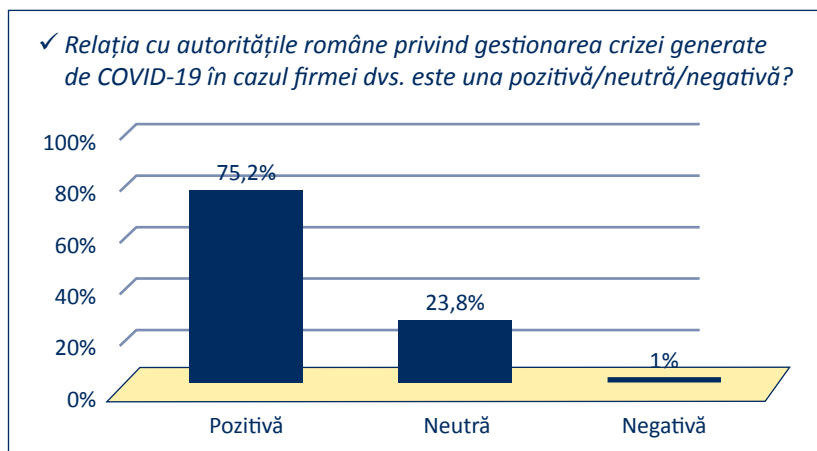

Figura 9. Relația cu autoritățile române privind gestionarea crizei generate de pandemia de COVID-19

Deoarece statul român a venit în sprijinul firmelor aplicând o serie de măsuri fiscale, considerăm că este important să cunoaștem reacția respondenților privind interacțiunea cu instituțiile abilitate pentru a obține clarificări în acest sens. Dintre firmele respondente, 75,2% au apreciat ca fiind pozitivă relația cu autoritățile statului român, în timp ce 23,8% o consideră neutră. Doar 1% dintre companii au răspuns că au avut o experiență negativă.

✓ *Ați întâmpinat probleme în relația cu CECCAR în perioada pandemiei de COVID-19?*

Facilitățile fiscale adoptate în contextul pandemiei au generat o serie de discuții în rândul firmelor de contabilitate referitoare la măsurile corecte de aplicare a acestora. Rolul CECCAR a fost unul important ca vector în ceea ce privește răspunsul la anumite probleme cu care s-au confruntat aceste companii.

CECCAR a editat în această perioadă o serie de materiale informative, cu caracter consultativ, cu scopul de a veni în sprijinul contabililor care se aflau în situația aplicării măsurilor fiscale și a actelor normative din domeniile contabilității și fiscalității. Dintre acestea amintim *Ghid privind raportarea financiară conform reglementărilor contabile naționale, în contextul crizei generate de coronavirus și Expertul contabil – facilități, oportunități și bune practici pentru continuarea activității profesionale în contextul crizei de coronavirus.*

În ceea ce privește răspunsurile oferite de firmele de contabilitate din județul Arad, conform chestionarului, 97% dintre acestea apreciază că au o legătură foarte bună cu CECCAR, organismul profesional oferindu-le soluții la toate solicitările lor. Restul de 3% nu au răspuns la această întrebare.

Scopul studiului nostru este acela de a evidenția impactul pandemiei de COVID-19 asupra firmelor de contabilitate din județul Arad, subliniind totodată efectele suferite de clienții lor. În acest sens, prin aplicarea chestionarului s-au desprins următoarele concluzii:

✓ Efectele pandemiei s-au făcut resimțite în mod negativ asupra activității a 82,2% dintre firmele de contabilitate din județul Arad și asupra a 96% dintre clienții acestora. Cei mai afectați clienți ai firmelor de contabilitate din județul Arad provin din domeniile servicii – 45,5% și industrie – 36,6%. Printre consecințele negative se numără reducerea cifrei de afaceri – 27,7%, concedierea sau intrarea în șomaj tehnic – 26,7%, rezilierea unor contracte, probleme cu cash flow-ul și sistarea activității – 14,9% fiecare.

✓ Măsurile adoptate pentru a contracara efectele pandemiei de COVID-19 includ amânarea încasării facturilor, șomajul tehnic, scrierea de programe și proiecte de investiții în vederea obținerii de fonduri nerambursabile, reducerea costurilor, găsirea de noi clienți, scăderea prețului serviciilor. Din răspunsurile oferite putem observa că în județul Arad firmele de contabilitate au înțeles situația dificilă cu care se confruntă clienții lor din punct de vedere financiar și au procedat în consecință.

✓ Propunerile pe care firmele de contabilitate din județul Arad le-au făcut clienților lor pentru a veni în sprijinul desfășurării activității acestora au fost concedierea unor angajați, șomajul tehnic, reducerea costurilor, aplicarea pentru obținerea de fonduri nerambursabile, solicitarea de credite pentru IMM-uri, reorganizarea spațiului de lucru, desfășurarea activității în ture. Observăm că nu s-au făcut referiri la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2020 privind acordarea unor facilități pentru creditele acordate de instituții de credit și instituții financiare nebancale anumitor categorii de debitori, ce prevede o serie de facilități acordate deținătorilor de contracte de leasing, respectiv contracte de credit.

✓ Referitor la măsurile implementate de firmele de contabilitate din județul Arad pentru reluarea activității în condiții de siguranță, acestea s-au conformat prevederilor ordonanțelor emise în perioada de urgență, respectiv în perioada de alertă: folosirea măștilor de protecție, distanțarea socială, reorganizarea spațiului de lucru, utilizarea dezinfectanților, lucrul în ture, desfășurarea activității de acasă.

✓ Relația cu autoritățile statului român în această perioadă a fost apreciată de 75,2% dintre firmele respondente, iar 23,8% se pronunță ca fiind neutră. Este cunoscut faptul că statul român a adoptat o serie de măsuri fiscale în perioada pandemiei. Considerăm că întrebările referitoare la interacțiunea cu instituțiile statului în vederea aplicării corecte de către firmele de contabilitate din județul Arad a solicitărilor pentru a beneficia de facilități în activitatea lor, dar și a clienților acestora reprezintă un aspect calitativ relevant în realizarea studiului nostru.

✓ CECCAR este organismul de reprezentare a profesiei contabile din România, ca atare modul în care firmele de contabilitate interacționează cu reprezentanții acestuia la nivel local și central în perioada pandemiei este un aspect important pe care l-am luat în considerare în efectuarea studiului nostru. Din răspunsurile oferite în cadrul chestionarului, constatăm că reprezentanții firmelor sunt mulțumiți de modul în care s-a răspuns solicitărilor lor în această perioadă.

De asemenea, autorii studiului remarcă eforturile depuse de CECCAR pentru a veni în sprijinul membrilor săi, punând la dispoziția acestora o serie de materiale informative și consultative.

În urma cercetării efectuate putem observa că pandemia are un impact negativ semnificativ asupra activității atât a firmelor de contabilitate din județul Arad, cât și a clienților lor, fiind rare cazurile în care unele dintre ele nu au fost afectate.

⇒ Concluzii

Efectele pandemiei de COVID-19 se fac resimțite pretutindeni în lume, România nefăcând excepție, din cauza interconectării economiilor la nivel mondial. Statele lumii au intervenit pentru salvarea economiilor naționale, adoptând o serie de măsuri fiscale cu scopul de a diminua efectele crizei generate de pandemie. Dar măsurile care au fost adoptate în scopul prevenirii răspândirii virusului SARS-CoV-2, cum ar fi distanțarea socială, au condus la sistarea totală sau parțială a activității multor companii din întreaga lume.

Astfel, firmele de contabilitate se află în pericol de a-și diminua numărul de clienți, societățile confruntându-se cu probleme financiare pe care în acest context le gestionează cu dificultate.

Deoarece criza pare a fi departe de a se termina, nefiind în prezent cunoscută durata pandemiei, autorii studiului semnaleză rolul important pe care îl au profesioniștii contabili în ceea ce privește consultanța pe care o oferă clienților lor, a căror afacere este afectată în această perioadă, dar și necesitatea întăririi relației lor atât cu autoritățile statului, cât și cu CECCAR, pentru a contribui, pe cât posibil, la diminuarea efectelor negative.

Bibliografie

1. Bâtcă-Dumitru, C.-G., Irimescu, A.-M. (2020), *Raportarea financiară conform reglementărilor contabile naționale, în contextul crizei generate de coronavirus*, CECCAR Business Review, nr. 5, <http://dx.doi.org/10.37945/cbr.2020.05.01>.
2. Calu, D.A., Nichita, M. (2020), *Raportarea nefinanciară și raportarea pentru management în contextul crizei generate de coronavirus*, CECCAR Business Review, nr. 6, <http://dx.doi.org/10.37945/cbr.2020.06.02>.
3. Dimitriu, C., Păun, C. (2020), *Potențialele provocări din cadrul departamentelor financiar-contabile în contextul COVID-19*, <https://www2.deloitte.com/ro/en/pages/business-continuity/articles/potentialele-provocari-din-cadrul-departamentelor-financiar-contabile-in-contextul-COVID-19.html>.
4. Păunescu, M. (2020), *Optimizarea costurilor salariale în contextul crizei generate de COVID-19*, CECCAR Business Review, nr. 6, <http://dx.doi.org/10.37945/cbr.2020.06.01>.
5. Popa, A.-F., Ciobanu, R. (2020), *Măsurile fiscale adoptate în contextul crizei generate de coronavirus*, CECCAR Business Review, nr. 5, <http://dx.doi.org/10.37945/cbr.2020.05.05>.
6. Vulpoi, M. (2020a), *OUG nr. 30/2020 pentru modificarea și completarea unor acte normative, precum și pentru stabilirea unor măsuri în domeniul protecției sociale, publicată în Monitorul Oficial nr. 231 din 21 martie 2020*, CECCAR Business Magazine, nr. 11-12, <https://www.ceccarbusinessmagazine.ro/oug-nr-30-2020-pentru-modificarea-și-completarea-unor-acte-normative-precum-și-pentru-stabilirea-unor-măsuri-in-domeniul-protectiei-sociale-publicata-in-monitorul-oficial-nr-231-din-21-martie-2020-a6110/>.
7. Vulpoi, M. (2020b), *Sinteza principalelor prevederi ale OUG nr. 33/2020 privind unele măsuri fiscale și modificarea unor acte normative, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 260 din 30 martie 2020*, CECCAR Business Magazine, nr. 11-12, <https://www.ceccarbusinessmagazine.ro/sinteza-principalelor-prevederi-ale-oug-nr-33-2020-privind-unele-masuri-fiscale-si-modificarea-unor-acte-normative-publicata-in-monitorul-oficial-partea-i-nr-260-din-30-martie-2020-a6149/>.
8. CECCAR (2020), *Coronavirus – implicații pentru business. Profesionistul contabil, consilier în afaceri*, <https://covid-19.ceccar.ro/>.